

تعاون و کشاورزی، سال سوم، شماره ۱۰، تابستان ۱۳۹۳

شناسایی عوامل مؤثر بر ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی استان خوزستان

معصومه شیخ‌سوینی^۱، احمدرضا عمانی^{۲*}، آزاده نوراله‌نوری‌وندی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۹/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۳/۷

چکیده

هدف اصلی این پژوهش شناسایی عوامل مؤثر بر ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی استان خوزستان است. تحقیق حاضر از نوع کاربردی و از لحاظ روش تحقیق، توصیفی-همبستگی و تحلیلی از نوع علی ارتباطی است. جامعه آماری این تحقیق را اعضای شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی به تعداد ۳۷۰۰ نفر در برمی‌گیرند که از طریق روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی چندمرحله‌ای ۳۶۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. در این تحقیق، پرسش‌نامه مهم‌ترین ابزار جمع‌آوری اطلاعات به شمار می‌آید که روایی آن با استفاده از روش پانل متخصصان تأیید شد. به منظور سنجش پایایی ابزار تحقیق نیز تعداد ۳۰ پرسش‌نامه در اختیار اعضای شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی، غیر از جامعه آماری، قرار داده شد و ضریب آلفای کرونباخ برای تمام بخش‌های پرسش‌نامه بالای ۰/۷ محاسبه گردید. بر پایه یافته‌های تحقیق، بین سن، نگرش اعضا به فعالیت‌های مشارکتی تعاون‌گونه، کیفیت آموزشی، میزان مشارکت اجتماعی، منزلت اجتماعی و سابقه فعالیت کشاورزی اعضای تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان در سطح ۹۹ درصد و بین تعداد افراد خانوار، عملکرد محصول و میزان درآمد اعضای شرکت تعاونی‌های تولید زراعی در سطح ۹۵ درصد رابطه معنی‌داری با ناکامی این تعاونی‌ها به دست آمد. نتایج حاصل از رگرسیون نشان داد که از بین متغیرهای مستقل، که با متغیر وابسته (ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی) رابطه معنی‌داری داشته‌اند، ۵ متغیر نگرش اعضا به فعالیت‌های مشارکتی تعاون‌گونه، کیفیت آموزش، منزلت اجتماعی، مشارکت اجتماعی و درآمد مهم‌ترین متغیرهای مؤثر بر متغیر وابسته تحقیق بوده به گونه‌ای که به طور تعاملی ۷۸/۶ درصد از تغییرات این متغیر را تبیین کرده‌اند.

واژه‌های کلیدی: عوامل مؤثر بر ناکامی، تعاونی‌های تولید زراعی، استان خوزستان

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مدیریت کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر

۲. استادیار گروه مدیریت کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر

E-mail: a.omani@iau-shoushtar.ac.ir

* نویسنده مسئول

۳. استادیار گروه مدیریت کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر

مقدمه

با توجه به ناکارآمدی نظام خرده‌دهقانی در پویایی بخش کشاورزی، بخش تعاون و تعاونی‌ها، به خصوص تعاونی‌های تولید کشاورزی، ابزار مناسبی در توسعه روستایی و ایجاد اشتغال مولد قلمداد می‌شوند. تعاونی‌های تولید در توزیع منافع حاصل از رشد بخش کشاورزی، ایجاد اشتغال پویا و مولد، توسعه مشارکت مردمی و توسعه اجتماعی، کاهش ریسک سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و ... نقش مؤثر و منحصر به فردی ایفا می‌کنند (دانشور کاخکی و همکاران، ۱۳۸۸). اکثر مشکلات و معضلات شرکت‌های تعاونی در ایران و دلیل رکود فعالیت آن‌ها کمبود سرمایه و نقدینگی بوده و وام‌ها و تسهیلات دریافتی، به دلیل کوتاه مدت بودن زمان بازپرداخت، نتوانسته است این شرکت‌ها را قادر سازد از سرمایه و نقدینگی موجود استفاده بهینه کنند و از ظرفیت‌های کامل تولید بهره‌مند شوند (نوروزی بیجندی، ۱۳۸۴).

براساس اطلاعات به دست آمده از اداره کل تعاون استان خوزستان (۱۳۹۰)، تعداد ۸۹۴ تعاونی کشاورزی در سطح استان وجود دارد که از این تعداد ۴۹۴ تعاونی کشاورزی فعال و ۳۸۲ تعاونی غیرفعال‌اند و ۱۸ تعاونی منحل شده‌اند. این امر نشان‌دهنده مشکل اساسی در فعالیت تعاونی‌هاست. مهم‌ترین عوامل رکود یا غیرفعال شدن تعاونی‌های کشاورزی عبارت‌اند از: وجود مشکلات مالی و اقتصادی، حمایت ضعیف دولت، اشتغال اعضای تعاونی در جای دیگر، نداشتن انگیزه و علاقه برای فعالیت، وجود اختلاف نظر و سلیقه بین اعضا، نبود سودآوری، سود آوری اندک یا زیاندهی تعاونی، ضعف تخصص و تجربه اعضا، کمبود مواد اولیه و ماشین آلات و تجهیزات، اشباع بازار و پایین بودن تقاضا به علت عرضه فراوان و کالاهای مشابه، پراکنده شدن تدریجی اعضا، عدم همکاری و هماهنگی اعضا با همدیگر، بالا بودن کارمزد بانکی، نبود انگیزه در اعضا برای استمرار فعالیت و سرمایه‌گذاری به دلایل مختلف (نبود امکان رقابت، سودآوری پایین، عدم توجیه اقتصادی فعالیت و ..)، همکاری نکردن بانک در زمینه تقسیم مناسب اقساط (به ویژه بعد از بهره‌برداری)، ضعف قوانین مرتبط با حمایت از فعالیت‌های تعاونی، کمبود یا گرانی مواد

اولیه، قطع سهمیه ارزان از سوی دولت (برای تولید نان)، ضعف بازاریابی، وجود مشکلات حقوقی در زمینه سند زمین، تأمین نشدن وثیقه، مصادره اموال شرکت توسط بانک به علت پرداخت نکردن به موقع اقساط، ناکامی در دریافت کد اقتصادی، به کار نگرفتن روش‌های نوین تولید، ناهماهنگی نوع فعالیت با تجربه تخصصی اعضا، منتفی شدن موضوع اصلی تشکیل تعاونی (مانند ارائه کالاهای کوپنی و سهمیه‌ای)، بهره‌گیری از اعضای بی‌ثبات (نظیر دانشجویان دانشگاه‌ها)، بالا رفتن سن اعضا و بازنشستگی آنان (زادوت‌آغاچ، ۱۳۸۸).

تعاونی‌های تولید کشاورزی استان خوزستان با مشکلات متعددی روبه‌رو هستند؛ مشکلاتی که موجب گردیده است تعدادی از آن‌ها راکد، غیرفعال و ناموفق باشند. عمده‌ترین این مشکلات عبارت‌اند از: آگاهی محدود اعضا از اصول و فلسفه شکل‌گیری تعاونی‌های تولید کشاورزی، ضعف آموزش مدیران (از آنجا که آموزش کاربران را در مورد اصول و فلسفه تعاونی‌ها آگاه می‌سازد، آثاری انکارناپذیر در پرورش و تربیت افکار می‌گذارد و نتایج آن در طولانی‌مدت آشکار و منجر به انتقال آموزش به نسل‌های بعد خواهد شد)، و ضعف اطلاع‌رسانی در تعاونی‌ها (اطلاع‌رسانی یکی از ارکان مهم در تعاون بوده و باعث رفع بسیاری از سوءظن‌ها و دلخوری‌هایی خواهد شد که ممکن است در موارد حاد، آینده تعاونی را به زوال بکشاند) (Noorivandi et al., 2011). بنابراین می‌توان گفت عملکرد تعاونی‌های تولید کشاورزی در استان خوزستان ضعیف می‌باشد.

با توجه به نقش و اهمیت زیاد تعاونی‌های تولید زراعی در توسعه کشاورزی از یک سو و از سوی دیگر نظر به وجود مشکلات اساسی در فعالیت تعاونی‌ها، باید به حل این مشکلات پرداخت. اولین گام در حل مشکلات، تشخیص مسئله است. در چنین شرایطی ضرورت ایجاب می‌نماید که در راستای مسائل و تنگناهای رو در روی تعاونی‌های تولید زراعی استان خوزستان پژوهشی صورت گیرد تا در خلال آن با گردآوری اطلاعات و تحلیل آن‌ها بتوان عوامل ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی در استان را شناسایی کرد و به بهبود و ارتقای عملکرد تعاونی‌ها پرداخت.

پیشینه تحقیق

تحقیق علیزاده (۱۳۹۰) نشان داد که اعضای تعاونی‌های کشاورزی از فرهنگ تعاون آگاهی ندارند، در بین اعضا اختلاف وجود دارد و بین کشاورزان و خریداران محصولات کشاورزی تفاهم وجود ندارد.

شیخ‌سوینی (۱۳۹۰) آگاهی محدود اعضا از اصول و فلسفه شکل‌گیری تعاونی‌های تولید، گرایش شدید تعاونی‌ها به ارائه خدمات، ضعف آموزش اعضای تعاونی، محدودیت سرمایه، گرایش تعاونی‌ها به دولت، سوءظن به ارکان تعاونی (بحران بی‌اعتمادی)، ضعف اطلاع‌رسانی در تعاونی، نامشخص بودن اولویت و وظایف و اهداف تعاونی را مهم‌ترین آسیب‌های تعاونی‌های آذربایجان در شهرستان شوشتر برشمرد.

پهلوانی و همکاران (۱۳۸۶) در مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی و نظرسنجی درباره مشکلات و توانمندی‌های بخش تعاون در استان سیستان و بلوچستان»، به بررسی مسائل، مشکلات و توان‌های بالقوه و تعیین وضعیت، راهکارهای ارتقای کمی و کیفی و عوامل موفقیت و ناکامی تعاونی‌های تولیدی، مصرف و خدماتی طی سال‌های ۱۳۸۵ - ۱۳۸۶ در استان سیستان و بلوچستان پرداختند. براساس نتایج به دست آمده، مهم‌ترین مشکلات تعاونی‌ها عبارت‌اند از: ضعف مدیریت، بالا بودن نرخ بهره و سود بازپرداخت وام‌ها، عدم دسترسی به اطلاعات از جمله اطلاعات بازارهای فروش و سیاست‌های دولت در زمینه واردات و نیز عدم دسترسی به فناوری‌های پیشرفته مانند تجارت الکترونیک به واسطه هزینه‌های سنگین آن، کافی و مناسب نبودن حمایت‌های دولت از نوآوری و کارآفرینی، فقدان روحیه همکاری و فعالیت‌های مشارکتی در تعاونی‌ها.

سامانیان و همکاران (۱۳۸۶) در تحقیق خود با عنوان «بررسی رویکرد مناسب ارتقا و قوت بخشیدن به تعاونی‌های استان خراسان شمالی» به بررسی وضعیت موجود تعاونی‌های تولیدی موجود در این استان پرداختند و موانع و مشکلات آن‌ها را شناسایی کردند. نتایج نشان داد که عواملی از قبیل امکانات و تکنولوژی نوین، روش‌های مناسب بازاریابی و سطح تحصیلات در ارتقا و موفقیت تعاونی‌ها نقش مهمی داشته‌اند.

امیری و همکاران (۱۳۸۶) در مطالعه‌ای با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های موفق» نتیجه گرفتند که سطح دانش و آگاهی، روش‌های مدیریتی، خلاقیت و نوآوری، بهره‌گیری از تکنولوژی و کاهش هزینه‌ها و صرفه‌جویی در موفقیت تعاونی‌ها مؤثرند.

امینی و فلاح (۱۳۸۷) در مطالعه‌ای تحت عنوان «موفقیت شرکت‌های تعاون روستایی استان اصفهان و ارزیابی سازه‌های مؤثر بر آن» ۱۸ شرکت تعاونی روستایی را بررسی کردند. یافته‌های پژوهش در مجموع، بیانگر عملکرد ضعیف شرکت‌های تعاونی روستایی بوده است.

امینی و رمضانی (۱۳۸۵) در تحقیق خود نتیجه گرفتند میزان موفقیت تعاونی‌ها تا حدود زیادی با عوامل درون‌سازمانی در ارتباط است. میزان بهره‌مندی اعضا از آموزش، مشارکت اعضا در امور تعاونی، مهارت فنی و تخصصی هیئت مدیره و شناخت اعضا از اصول تعاون در بین اعضای تعاونی بسیار پایین می‌باشد. دستاوردهای تحقیق همچنین نشان داد که بین متغیرهای مزبور و موفقیت شرکت‌های تعاونی رابطه مستقیم و معنی‌دار وجود دارد.

علیزاده (۱۳۹۰) در تحقیق خود نتیجه گرفت که اعضای تعاونی‌ها نگرش مطلوب‌تری به فعالیت‌های مشارکتی دارند و متغیرهایی نظیر آگاهی، مهارت، جایگاه اجتماعی، خلاقیت و نوآوری و تعداد اعضای خانوار در بهبود فعالیت‌های تعاونی‌ها مؤثرند.

خفایی (۱۳۸۸) در مطالعه‌ای تحت عنوان «عوامل مؤثر بر عدم موفقیت شرکت‌های تعاونی بخش کشاورزی در شهرستان‌های بوشهر و دشتستان» نتیجه گرفتند که عواملی مانند عدم همکاری دستگاه‌های اجرایی استان و پاسخگویی مناسب آن‌ها، هزینه‌های تأمین مواد اولیه و بالا بودن قیمت آن‌ها، بالا بودن کارمزد تسهیلات بانکی و فرایند طولانی اخذ آن از بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری، ناچیز بودن سرمایه شرکت، همکاری نامناسب صندوق تعاونی استان، ارائه نامطلوب خدمات بازاریابی و نبود اطلاع‌رسانی مناسب در زمینه‌های مختلف نقش مهمی در عدم موفقیت شرکت‌های تعاونی بخش کشاورزی استان داشته‌اند.

برونیس و همکاران (Brunis et al., 2001) در مطالعه‌ای در خصوص موانع توسعه تعاونی‌ها، بالا بودن هزینه‌های اجرایی، ناتوانی در ایجاد توازن در علایق متفاوت اعضا، انتظارات زیاد اعضا از تعاونی و نبود مدیران مقتدر در بین اعضا را موانع اصلی توسعه تعاونی‌ها می‌دانند.

آدریان و گرین (Adrian and Green, 2001) در تحقیقی با عنوان «مدیریت شرکت‌های تعاونی و محیط تجاری پیرامون آن» به ارزیابی مدیران شرکت‌های تعاونی کشاورزی آمریکا پرداختند و نشان دادند که مدیران سه اصل را مورد توجه قرار دادند که این اصول منجر به ایجاد موفقیت در شرکت تعاونی شده است. در میان این اصول، حداقل نمودن هزینه و ارائه خدمات بهتر به میزان ۹۵/۱ درصد و اصل آزادی عضویت برای اعضای شرکت به میزان ۸۷/۵ درصد و برقراری انصاف و عدالت به میزان ۸۰ درصد از موارد مهم و مؤثر بر موفقیت تعاونی‌ها بوده‌اند.

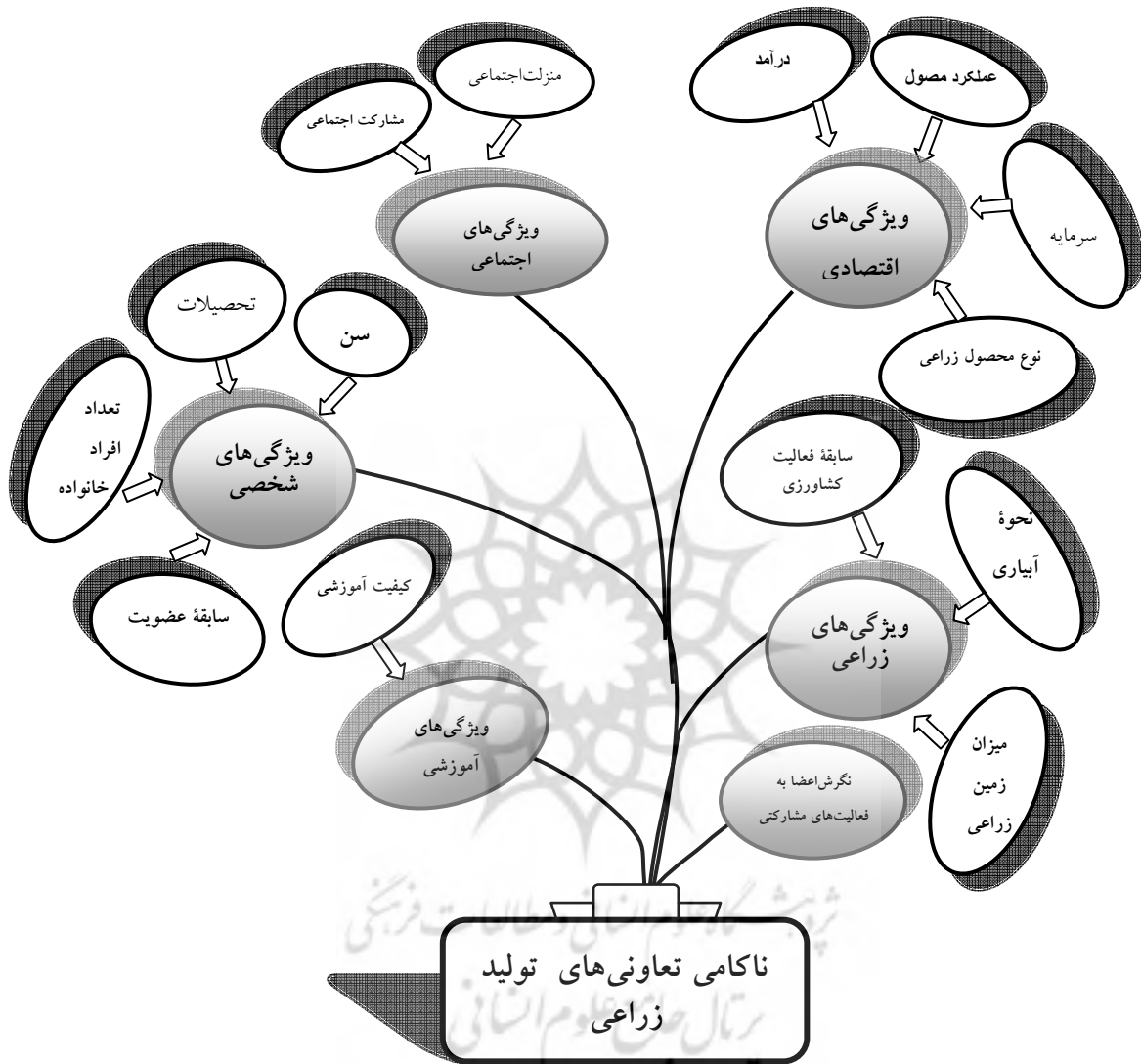
بویان (Bhuyan, 2000) عدم پایبندی اعضا به تعاونی، بالا بودن هزینه‌های اجرایی، ناتوانی در ایجاد توازن در علایق متفاوت اعضا، انتظارات زیاد اعضا از تعاونی و مدیران مقتدر در بین اعضا را موانع اصلی در مسیر موفقیت تعاونی‌های کشاورزی ذکر کرده‌اند.

رابرتسون و همکاران (Robertson et al., 2003) در تحقیقی تحت عنوان «عوامل تأثیرگذار بر عدم موفقیت کاری»، به عواملی مانند عدم آگاهی و مهارت‌های لازم افراد و فقدان انگیزه در اعضا اشاره کرده‌اند.

دفتر بین‌المللی کار (ILO, 2004) ویژگی‌های فردی مانند سن، سطح سواد، میزان شناخت، میزان مشارکت، و آگاهی و آشنایی مدیران، اعضا و کارگران را با اهداف سازمان‌ها مورد بررسی قرار داد و این موارد را در موفقیت تعاونی‌ها مؤثر دانست.

مرکز مطالعات تعاونی دانشگاه ویسکانسین (UWCC, 2006) در مطالعه‌ای در زمینه مشکلات تعاونی‌های تولید، ضعف آموزش اعضای تعاونی‌ها را برای رو به رو شدن با تکنولوژی نوین و سازگار شدن با آن را از مهم‌ترین موانع رشد تعاونی‌ها می‌داند.

با توجه به مطالب پیش گفته، مدل مفهومی تحقیق حاضر در قالب شکل زیر ارائه می‌شود:



شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

روش پژوهش

براساس هدف کلی تحقیق، پژوهش حاضر تحقیقی کاربردی است و همچنین با توجه به اینکه تحقیق در مقطع زمانی خاص و معینی اجرا گردیده است، از لحاظ افق زمانی از نوع

تحقیقات مقطعی پس‌رویدادی به حساب می‌آید. در این پژوهش با توجه به استفاده از پارادایم کمی و با توجه به محدوده گسترده و نیاز به کسب اطلاعات زیاد از طریق بررسی دیدگاه‌های گروه‌های مختلف نمونه آماری، از راهبرد پیمایش استفاده شد. رویکرد تحقیق خردگرایانه می‌باشد. از آنجا که پژوهش مذکور به دنبال تحلیل موفقیت و تبیین عوامل ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی استان خوزستان بوده، طرح تحقیق توصیفی از نوع همبستگی و تحلیلی از نوع علی - ارتباطی است. در تحقیقات توصیفی از دو دسته آمار توصیفی و استنباطی به منظور توضیح و تشریح اطلاعات به دست آمده بهره گرفته می‌شود. در این تحقیق، جهت جمع‌آوری داده‌ها، ابتدا از روش مطالعه و بررسی اسناد و مدارک و نیز جست و جوی اینترنتی و سپس از روش مصاحبه و پرسش‌نامه استفاده شد.

جامعه آماری تحقیق شامل اعضای فعال عضو شرکت تعاونی‌های تولید زراعی استان خوزستان به تعداد ۳۷۰۰ نفر است. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی چند مرحله‌ای، نمونه‌ها از مناطق مختلف جغرافیایی استان خوزستان انتخاب گردیدند. در این روش، به صورت تصادفی، سه شهرستان اهواز، دزفول و رامهرمز انتخاب گردیدند. با توجه به اینکه تعداد اعضای تعاونی‌های تولید زراعی فعال در شهرستان اهواز ۳۷۱، دزفول ۱۳۵۹ و رامهرمز ۷۷ نفر بوده‌اند، بر اساس جدول کرجسی مورگان (۱۹۷۰)، تعداد نمونه‌ها برابر ۳۶۰ نفر ($n=360$) برآورد گردید:

$$np = n \cdot (nk) / \sum(nk)$$

np = تعداد پرسش‌نامه در هر شرکت تعاونی

n = تعداد نمونه مشخص شده از جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰)

nk = تعداد عضو در هر شرکت تعاونی

$\sum(nk)$ = مجموع تعداد اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی استان خوزستان

جدول ۱ به تفکیک شرکت تعاونی هر شهرستان، تعداد شرکت تعاونی و تعداد کل اعضای

فعال و تعداد پرسش‌نامه در نظر گرفته شده برای تکمیل طرح تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۱. آمار اعضا و تعداد شرکت‌های تعاونی تولید زراعی مورد مطالعه در استان خوزستان

تعداد پرسش‌نامه	تعداد کل اعضای فعال	تعداد شرکت	شرکت تعاونی تولید زراعی
۷۴	۳۷۱	۳۵	شرکت تعاونی تولید زراعی اهواز
۱۶	۷۷	۳	شرکت تعاونی تولید زراعی رامهرمز
۲۷۰	۱۳۵۹	۱۵۳	شرکت تعاونی تولید زراعی دزفول
۳۶۰	۱۸۰۷	۱۹۱	جمع کل

مأخذ: اداره کل تعاون استان خوزستان و شرکت‌های تعاونی تولید زراعی

ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسش‌نامه بوده است که با بررسی منابع مختلف داخلی و خارجی از جمله آدریان و گرین (Adrian and Green, 2001)، دفتر بین‌المللی کار (ILO, 2004)، امینی و فلاح (۱۳۸۷)، کروپ و همکاران (۱۹۹۸)، فوگلستروم (۱۳۷۵)، کرباسی و همکاران (۱۳۸۸)، پورگنجی احمد آبادی (۱۳۸۴)، درویشی‌نیا (۱۳۷۹)، آقاجانی و ورزنه (۱۳۸۰) و رودریگز و موزاس (Rodríguez & Mozas, 2003) طراحی شده است.

به منظور تعیین روایی ابزار تحقیق، از روش پانل متخصصان استفاده شد. برای تعیین پایایی پرسش‌نامه ابتدا تعداد ۳۰ نسخه از آن توسط اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی خارج از جامعه آماری تکمیل شد و سپس با استفاده از نرم افزار SPSS16 و از طریق ضریب آلفای کرونباخ میزان پایایی پرسش‌نامه بررسی شد. با توجه به نتایج به دست آمده، میزان پایایی پرسش‌نامه در تمامی بخش‌ها بیش از ۰/۸ بوده که نشانه قابل اعتماد بودن این ابزار است.

در این تحقیق، ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی استان خوزستان به عنوان متغیر وابسته (عدم تحقق اهداف درج شده در اساسنامه) در نظر گرفته شده است. متغیرهای مستقل نیز عبارت‌اند از:

- ویژگی‌های شخصی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی استان خوزستان شامل: سن،

تعداد افراد خانوار، سطح تحصیلات و سابقه عضویت در شرکت تعاونی؛

- ویژگی‌های اقتصادی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی استان خوزستان شامل: نوع

محصول زراعی، سرمایه اولیه، عملکرد محصول و درآمد در شرکت تعاونی؛

- ویژگی‌های اجتماعی اعضای فعال شرکت‌های تعاونی تولید زراعی استان خوزستان شامل: مشارکت اجتماعی و منزلت اجتماعی؛
- ویژگی‌های آموزشی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی استان خوزستان شامل کیفیت آموزش؛
- ویژگی‌های زراعی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی استان خوزستان شامل: میزان زمین زراعی، نحوه آبیاری در مزارع (کرتی، بارانی، قطره‌ای و مختلط)، نوع محصول زراعی (گندم، جو، ذرت، حبوبات و برنج)، سابقه فعالیت کشاورزی در شرکت تعاونی؛
- نگرش اعضا به فعالیت‌های مشارکتی تعاون گونه.
- یاد آور می‌شود در بخش آمار استنباطی با توجه به اینکه دو متغیر نحوه آبیاری و نوع محصول دارای مقیاس اسمی چند سطحی بودند، از آزمون کروسکال والیس بهره گرفته شد.

نتایج و بحث

ویژگی‌های شخصی، اقتصادی، اجتماعی، آموزشی و زراعی

در جدول ۲ ویژگی‌های یادشده اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی استان خوزستان، که جنبه کمی داشته‌اند، از نظر میانگین، انحراف معیار، بیشینه و کمینه ملاحظه می‌شوند.

جدول ۲. آماره‌های توصیفی متغیرهای شخصی و اقتصادی، آموزشی و زراعی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
سن	۴۲	۳/۴	۲۸	۶۵
سطح تحصیل (سال)	۶	۳/۲	۱	۱۵
سابقه عضویت (سال)	۸/۵	۳/۴	۱	۱۷
درآمد (میلیون ریال)	۱۲/۵۰	۲/۲	۵/۵	۲۰۸
سرمایه اولیه (میلیون ریال)	۱۷/۵۰	۸/۳	۵	۴۰
زمین زراعی (هکتار)	۲۲/۴	۶/۷	۲	۷۴
سابقه فعالیت کشاورزی (سال)	۲۴/۵	۳/۴	۲	۵۰
عملکرد (تن در هکتار برای محصول غالب: گندم)	۳/۱	۱/۰۹	۱	۶

مأخذ: یافته‌های تحقیق

در جدول ۳ ویژگی‌های اجتماعی و آموزشی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی استان خوزستان، که جنبه کیفی داشته‌اند، از نظر میانگین رتبه‌ای، بیشینه و کمینه توصیف شده‌اند.

جدول ۳. آماره‌های توصیفی متغیرهای اجتماعی و آموزشی

متغیر	تعداد گویه	میانگین رتبه ای	کمینه	بیشینه
مشارکت اجتماعی*	۸	۲۷/۶	۹	۳۷
منزلت اجتماعی*	۷	۲۱/۵	۷	۳۰
کیفیت آموزش اعضا*	۷	۱۵/۷	۵	۲۴

مأخذ: یافته‌های تحقیق

* مقیاس: بسیار پایین=۱، پایین=۲، متوسط=۳، بالا=۴ و بسیار بالا=۵

نگرش اعضا به فعالیت‌های مشارکتی تعاون‌گونه

به منظور ارزیابی نگرش اعضا به فعالیت‌های مشارکت گونه ۱۲ گویه مطرح شد و پس از جمع‌بندی، نتایج در جدول ۴ ارائه گردید. یافته‌های تحقیق نشان داد که ۲۵/۸ درصد افراد با فراوانی ۹۳ نفر در گروه بسیار بالا، ۱۷/۵ درصد با فراوانی ۶۳ نفر در گروه بالا، ۴۶/۴ درصد با فراوانی ۱۶۷ نفر در گروه متوسط، ۱۰ درصد با فراوانی ۳۶ نفر در گروه پایین و ۳ درصد با فراوانی ۱ نفر در گروه بسیار پایین قرار گرفتند.

جدول ۴. توزیع فراوانی سطوح نگرش افراد به فعالیت‌های مشارکتی تعاون‌گونه

نگرش افراد	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
بسیار بالا	۹۳	۲۵/۸	۲۵/۸
بالا	۶۳	۱۷/۵	۴۳/۳
متوسط	۱۶۷	۴۶/۴	۸۹/۷
پایین	۳۶	۱۰	۹۹/۷
بسیار پایین	۱	۳	۱۰۰
جمع	۳۶۰	۱۰۰	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

شناسایی عوامل ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی

به منظور اولویت‌بندی گویه‌های مؤثر بر ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی از ضریب تغییرات استفاده گردید. بر این اساس، گویه‌های ضعف مهارت و تخصص مدیران عامل تعاونی، عدم اعطای وام‌های کم‌بهره به تعاونی توسط دولت و اهمیت نداشتن دوام و موفقیت شرکت تعاونی برای اعضا به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار گرفتند (جدول ۵).

جدول ۵. شناسایی عوامل ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی

اولویت	گویه‌ها	میانگین رتبه‌ای انحراف معیار ضریب تغییرات
۱	ضعف مهارت و تخصص مدیران عامل تعاونی	۴/۲۲۵ ۰/۹۶۹ ۰/۲۲۸
۲	عدم اعطای وام‌های کم‌بهره به تعاونی توسط دولت	۴/۱۵۲ ۰/۹۹۹ ۰/۲۴۰۶
۳	اهمیت نداشتن دوام و موفقیت شرکت تعاونی برای اعضا	۴/۱۰۲ ۰/۹۸۹ ۰/۲۴۱۱
۴	محدودیت سرمایه	۴/۰۸۶ ۰/۹۹۰ ۰/۲۴۲
۵	توسعه نیافتگی فرهنگ تعاونی در بین اعضا	۴/۰۳ ۰/۹۸۹ ۰/۲۴۵
۶	تأثیر کلاس‌های آموزشی بر محصول تولیدی و قدرت رقابت در بازار	۴/۱۵۸ ۱/۰۵۲ ۰/۲۵۳
۷	اهمیت ندادن به مشارکت در کلاس‌های ترویجی تعاونی	۴/۰۳ ۱/۰۲۶ ۰/۲۵۵
۸	تمایل نشدن اعضا به مشارکت فعالانه در شرکت تعاونی	۴/۰۰۲ ۱/۰۴۳ ۰/۲۶۱
۹	پایین بودن سطح تحصیلات مدیران عامل	۴/۱۰۳ ۱/۰۷۷ ۰/۲۶۳
۱۰	مشارکت نکردن در جلسات مجمع عمومی شرکت تعاونی	۴/۱۳ ۱/۰۸۷ ۰/۲۶۳
۱۱	بی‌علاقگی به کلاس‌های آموزشی تعاونی	۴/۰۸۸ ۱/۰۸۸ ۰/۲۶۶
۱۲	کاربردی نبودن آموزش‌های ارائه شده	۴/۰۲۷ ۱/۰۸۱ ۰/۲۶۸
۱۳	اهمیت ندادن اعضا به مشارکت در تصمیم‌گیری تعاونی‌ها	۳/۹۶۹ ۱/۰۷۲ ۰/۲۷۰
۱۴	تأمین نشدن سرمایه از طریق حق سهم	۳/۹۱ ۱/۰۶۹ ۰/۲۷۳
۱۵	عدم تسویه حساب بدهی اعضا به شرکت تعاونی	۳/۹۱۳ ۱/۰۷۹ ۰/۲۷۶
۱۶	نبود نظام پاداش و ارزیابی عملکرد	۳/۹۵۵ ۱/۰۹۶ ۰/۲۷۷
۱۷	کمک نکردن دولت به شرکت تعاونی در تکمیل سرمایه در سال‌های آتی	۴/۰۱۶ ۱/۱۳۹ ۰/۲۸۴
۱۸	اجرا نشدن سیاست‌های حمایتی از تعاونی‌های تولید	۳/۷۴۱ ۱/۰۸۵ ۰/۲۹۰۰
۱۹	نبود فرهنگ سازمانی	۳/۹۳ ۱/۱۴۰ ۰/۲۹۰۱
۲۰	رعایت نشدن قوانین حمایتی از سوی تعاونی‌ها	۳/۸۱۱ ۱/۱۱۱ ۰/۲۹۱۵
۲۱	عدم پاسخگویی مدیر به اعضای تعاونی	۳/۷۹۷ ۱/۱۰۹ ۰/۲۹۲۱

۰/۲۹۲۴	۱/۱۸۰	۴/۰۳۶	برگزار نشدن کلاس‌ها در فصل مناسب	۲۲
۰/۲۹۶	۱/۱۷۰	۳/۹۴۷	نبود روحیه همکاری بین اعضا	۲۳
۰/۳۱۱	۱/۱۷۰	۳/۷۶۱	تمایل نداشتن اعضا به تکمیل موجودی در شرکت تعاونی	۲۴
۰/۳۱۳	۱/۱۲۱	۳/۸۶۱	دخالت دولت به طور مستقیم در تصمیم‌گیری شرکت تعاونی	۲۵
۰/۳۲۴	۱/۱۲۰	۳/۷۰۲	عدم جذب سرمایه شرکت تعاونی توسط مدیران عامل	۲۶
۰/۳۳۰	۱/۲۲۵	۳/۷۱۶	سازماندهی نامناسب اعضا	۲۷
۰/۳۳۶	۱/۲۲۸	۳/۶۵	بی‌اعتمادی به تعهدات مالی اعضا در برابر شرکت تعاونی	۲۸
۰/۳۵۴	۱/۲۷۷	۳/۶۰۸	اهمیت ندادن به توسعه منابع انسانی	۲۹
۰/۳۵۴۹	۱/۲۴۸	۳/۵۱۶	نبود حمایت و همکاری نهادها و سازمان‌های مرتبط	۳۰
۰/۳۵۵۲	۱/۳۳۰	۳/۷۴۴	دخالت دولت در ایجاد اشتغال بومی در شرکت‌های تعاونی	۳۱
۰/۳۶۰	۱/۲۶۶	۳/۵۱۹	بی‌اعتمادی به صحت فعالیت‌های مالی شرکت تعاونی	۳۲
۰/۳۸۴	۱/۴۳۰	۳/۷۲۵	عدم تأمین تجهیزات مورد نیاز تعاونی‌ها از طریق واردات توسط دولت	۳۳

مأخذ: یافته‌های تحقیق

رابطه متغیرهای تحقیق

به منظور تعیین رابطه بین متغیرهای مستقل تحقیق و متغیر سطح ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. این ضریب زمانی به کار می‌رود که قصد قیاس رابطه بین دو متغیر با مقیاس رتبه‌ای و یا یکی رتبه‌ای دیگری فاصله‌ای وجود داشته باشد. براساس نتایج حاصل، بین متغیرهای سن، نگرش فعالیت‌های مشارکتی تعاون‌گونه، کیفیت آموزش، میزان مشارکت اجتماعی، منزلت اجتماعی، سابقه فعالیت کشاورزی اعضای تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان در سطح ۹۹ درصد و بین تعداد افراد خانوار، عملکرد محصول و میزان درآمد اعضای این تعاونی‌ها در سطح ۹۵ درصد رابطه معنی‌داری با متغیر وابسته به دست آمد (جدول ۶).

جدول ۶. نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن متغیرهای تحقیق و سطح ناکامی شرکت‌های تعاونی تولید

زراعی استان خوزستان

متغیر	ضریب	سطح معنی داری
سن	-۰/۱۶۶**	۰/۰۰۲
سطح تحصیلات	-۰/۰۹۲	۰/۰۸۰
سابقه عضویت	-۰/۰۲۰	۰/۷۱۰
تعداد افراد خانوار	-۰/۱۲۳*	۰/۰۲۰
نگرش افراد به فعالیت‌های تعاون‌گونه	-۰/۱۷۳**	۰/۰۰۱
کیفیت آموزش	-۰/۹۲۴**	۰/۰۰۰
عملکرد محصول	-۰/۱۰۹*	۰/۰۳۸
میزان درآمد	-۰/۱۱۰*	۰/۰۳۸
زمین زراعی	-۰/۱۱۲*	۰/۰۳۶
میزان سرمایه اولیه	-۰/۰۲۴	۰/۶۵۲
مشارکت اجتماعی	-۰/۵۶۰**	۰/۰۰۰
منزلت اجتماعی	-۰/۵۳۴**	۰/۰۰۰
سابقه فعالیت کشاورزی	-۰/۱۵۸**	۰/۰۰۳

مأخذ: یافته‌های تحقیق
 **: سطح معنی داری ۹۹ درصد
 *: سطح معنی داری ۹۵ درصد

به منظور مقایسه میانگین رتبه‌ای ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی مورد مطالعه بر حسب نوع محصول زراعی و نحوه آبیاری و نیز بیان اختلاف بین آن‌ها از آزمون کروسکال والیس استفاده شد (جدول ۷). با توجه به سطح معنی داری‌های به دست آمده (۰/۴۰۹ و ۰/۰۹۰)، اختلاف معنی داری وجود ندارد و بنابراین، فرضیه مورد نظر رد می‌گردد.

جدول ۷. مقایسه میانگین رتبه‌ای متغیرها با استفاده از آزمون کروسکال والیس (n=۳۶۰)

متغیر	متغیر مورد آزمون	مقدار کای دو	سطح معنی‌داری
نوع محصول زراعی	ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی	۲/۸۸۷	۰/۴۰۹
نحوه آبیاری	ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی	۲/۸۴۰	۰/۰۹۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

به منظور تحلیل نقش ۹ متغیر مستقل تحقیق، که با متغیر وابسته (ناکامی تعاونی‌های تولید زراعی) رابطه معنی‌داری داشته‌اند، از روش رگرسیون چندگانه به شیوه گام به گام استفاده شد. براساس نتایج حاصل از رگرسیون، ۵ متغیر نگرش افراد به فعالیت‌های مشارکتی تعاونی‌گونه، کیفیت آموزش، منزلت اجتماعی و مشارکت اجتماعی، و درآمد در معادله باقی ماندند و به طور تعاملی ۷۸/۶ درصد تغییرات متغیر وابسته تحقیق را تبیین نمودند (جدول ۸).

$$Y = 11/973 - 0/167 X_1 - 0/974 X_2 - 4/80 X_3 - 0/850 X_4 - 0/21 X_5$$

جدول ۸. نتایج مدل نهایی حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه گام به گام برای پیش بینی ناکامی

تعاونی‌های تولید زراعی استان خوزستان براساس متغیرهای مستقل تحقیق

متغیر پیش‌بین	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		سطح معنی‌داری
	ضریب ورود	خطای معیار	بتا	مقدار t	
عرض از مبدأ	۱۱/۹۷۳	۰/۵۸۱	-	۲۰/۶۱۳	۰/۰۰۰
نگرش اعضا به فعالیت‌های مشارکتی تعاونی‌گونه (X _۱)	-۰/۱۶۷	۰/۰۷۸	۰/۱۵۲	۳/۳۲۹	۰/۰۰۰
منزلت اجتماعی (X _۲)	-۰/۹۷۴	۰/۰۷۷	۰/۱۶۳	۱۲/۶۰۳	۰/۰۰۰
کیفیت آموزش (X _۳)	-۴/۸۰	۰/۰۷۷	۰/۸۲۲	۶۲/۶۰۵	۰/۰۰۰
مشارکت اجتماعی (X _۴)	-۰/۸۵۰	۰/۰۷۹	۰/۱۴۸	۱۰/۷۶۱	۰/۰۰۰
درآمد (X _۵)	-۰/۰۲۱	۰/۰۶۶	۰/۱۱۴	۳/۷۶۹	۰/۰۰۰

$$F=25/34 \quad \text{Sig } F=0/000 \quad R^2=0/786$$

مأخذ: یافته‌های تحقیق

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج این تحقیق نشان داد بین سن اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی و ناکامی این شرکت‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد. دفتر بین‌المللی کار (۲۰۰۴) نیز این یافته را تأیید می‌نمایند. به نظر می‌رسد اعضای که مسن‌ترند بیشتر نسبت به مشارکت در تعاونی خود متعهدند و در به کارگیری اصول تعاون از پایبندی بیشتری نسبت به این اصول برخوردارند.

بین تعداد افراد خانوار اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی و ناکامی این شرکت‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد. علیزاده (۱۳۹۰) نیز این موضوع را مورد تأیید قرار می‌دهد. هرچه تعداد اعضای خانوار بیشتر باشد، آن خانوار سهم بیشتری از سهام شرکت را به خود اختصاص می‌دهند و موجب افزایش میزان موفقیت در شرکت‌های تعاونی تولید زراعی می‌شوند.

بین کیفیت آموزش اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی و ناکامی این شرکت‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد. تحقیقات مرکز مطالعات تعاونی دانشگاه ویسکانسین و امینی و رضانی (۱۳۸۵) نیز این موضوع را تأیید می‌کنند. به نظر می‌رسد هرچه کیفیت آموزشی از لحاظ برگزاری کلاس‌های آموزشی در فصل مناسب، کاربردی بودن آموزش‌ها و احساس مسئولیت مدرسان نسبت به یادگیری اعضا بیشتر باشد، میزان موفقیت در شرکت‌های تعاونی تولید زراعی بیشتر خواهد بود.

بین میزان درآمد حاصل از محصولات تولیدی در شرکت‌های تعاونی تولید زراعی و ناکامی این شرکت‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد. تحقیقات امینی و فلاح (۱۳۸۷) و علیزاده (۱۳۹۰) نیز این موضوع را تأیید می‌کنند. هرچه میزان درآمد حاصل از محصولات تولیدی اعضا افزایش یابد، مسلماً افراد بدهی خود را به شرکت زودتر پرداخت می‌نمایند و موجبات موفقیت آن را فراهم می‌آورند.

بین میزان مشارکت اجتماعی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی و ناکامی این شرکت‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد. تحقیقات دفتر بین‌المللی کار (۲۰۰۴) و امینی و رضانی (۱۳۸۵) نیز این موضوع را تأیید می‌کنند. اعضای که در جامعه از مشارکت اجتماعی بالاتری

برخوردارند و برای انجام فعالیت‌ها با اعضا مشورت می‌کنند و نظارت آن‌ها در امور شرکت تعاونی بیشتر است به تداوم حیات شرکت اهمیت بیشتری می‌دهند و بر میزان موفقیت در شرکت می‌افزایند.

بین میزان منزلت اجتماعی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی و ناکامی این شرکت‌ها رابطه معنی‌داری به دست آمد. علیزاده (۱۳۹۰) و امیری و همکاران (۱۳۸۶) نیز این موضوع را تأیید می‌کنند. هر چه میزان منزلت اجتماعی از لحاظ برگزاری برنامه‌های مختلف آموزشی و فرهنگی جهت بهبود جایگاه و نقش افراد در جامعه بیشتر باشد، میزان موفقیت در شرکت‌های تعاونی تولید زراعی بیشتر خواهد بود.

بین سابقه فعالیت کشاورزی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید و ناکامی این شرکت‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد. دفتر بین‌المللی کار (۲۰۰۴) نیز این نتیجه را تأیید می‌کند. هر چه میزان سابقه فعالیت در کار کشاورزی بیشتر باشد، هزینه‌های انجام شده در کار کشاورزی، به دلیل تجربه بیشتر، کمتر می‌شود و استفاده از نهاده‌های کشاورزی به صورت بهینه خواهد بود و میزان هزینه‌های اضافی شرکت نیز کاهش می‌یابد.

بین نگرش اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی به فعالیت‌های تعاون‌گونه و ناکامی این شرکت‌ها رابطه معنی‌داری به دست آمد. امینی فلاح (۱۳۸۷) و رابرتسون و همکاران (۲۰۰۳) این موضوع را تأیید می‌کنند. به نظر می‌رسد هرچه نگرش اعضا به فعالیت‌های مشارکتی تعاون‌گونه بیشتر باشد، میزان موفقیت در این شرکت‌ها بیشتر خواهد بود.

بین عملکرد محصول اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی و ناکامی این شرکت‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد. تحقیق امینی و فلاح (۱۳۸۷) نیز این موضوع را تأیید می‌کند.

بین میزان زمین زراعی تحت پوشش اعضا و ناکامی این شرکت‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد. نتایج تحقیق علیزاده (۱۳۹۰) و امینی و فلاح (۱۳۸۷) نیز همسو با این یافته است.

بر پایه نتایج این تحقیق، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

با توجه به رابطه منفی و معنی دار بین نگرش اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی به فعالیت‌های تعاون‌گونه و ناکامی تعاونی‌های تولید، پیشنهاد می‌گردد اعضای شرکت تعاونی از فلسفه تعاون، اصول تعاون و اساسنامه شرکت تعاونی آگاهی کسب کنند و شکست‌های خود را با دیگران در میان گذارند و به تبادل تجربیات با دیگر اعضا بپردازند. همچنین خود را متعهد به تشکیل مجمع عمومی بدانند و دیگران را به عضویت در شرکت تعاونی تشویق کنند در این باره لازم است دست اندرکاران اتحادیه تعاونی روستایی نسبت به فراهم نمودن زمینه توسعه فرهنگ مطالعه اساسنامه و بالابردن آگاهی اعضا نسبت به مفاد اساسنامه اقدامات مناسبی را اتخاذ نمایند.

با توجه به اینکه بین کیفیت آموزش اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی و ناکامی تعاونی‌های تولید رابطه منفی و معنی دار به دست آمد، پیشنهاد می‌گردد به آموزش و کیفیت آموزش در تعاونی‌ها توجه بیشتری شود. آموزش در بخش تعاون امری ضروری و مقدم بر سایر امور است به طوری که اصولاً بدون رعایت جنبه‌های آموزشی نمی‌توان تعاونی را یک تعاونی واقعی محسوب کرد. لذا از ابتدای کار تعاونی و حتی پیش از ثبت تعاونی، آموزش باید به عنوان فرایندی مستمر در برنامه کاری قرار گیرد.

نظر به اینکه بین میزان منزلت اجتماعی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید زراعی و ناکامی تعاونی‌های تولید رابطه منفی و معنی دار به دست آمد، پیشنهاد می‌گردد تا با برگزاری برنامه‌های مختلف آموزشی و فرهنگی جهت بهبود جایگاه و نقش افراد در جامعه اقدامات لازم انجام شود.

با توجه به اینکه بین میزان مشارکت اجتماعی اعضای تعاونی‌های تولید زراعی و ناکامی تعاونی‌های تولید رابطه معنی دار به دست آمد، پیشنهاد می‌گردد اعضا در تصمیم‌گیری‌های شرکت به طور مستقیم بیشتر شرکت کنند و نظر دهند. با این کار هدف‌گیری تعاونی‌ها و جهت‌گیری فعالیت‌های آن‌ها مناسب‌تر و در نهایت، تعاونی موفق‌تر خواهد بود.

نظر به اینکه بین میزان درآمد حاصل از محصولات تولیدی در شرکت‌های تعاونی و ناکامی تعاونی‌های تولید رابطه منفی و معنی دار به دست آمد، پیشنهاد می‌گردد دولت اقدام لازم را جهت بهبود درآمد اعضای تعاونی‌ها انجام دهد.

با توجه به اینکه عدم مهارت و تخصص مدیران عامل تعاونی، عدم اعطای وام‌های کم‌بهره به تعاونی توسط دولت و اهمیت ندادن به دوام و موفقیت شرکت تعاونی برای اعضا به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم موانع موفقیت تعاونی‌ها قرار گرفتند، ضروری است دست اندرکاران موارد مذکور را سرلوحه کار خود قرار دهند و در جهت رفع آن‌ها تلاش نمایند.

منابع

۱. آفاجانی‌ورزنده، م. (۱۳۸۰). بررسی و ارزیابی فعالیت‌های شرکت‌های تعاونی تولید روستایی استان اصفهان طی سال‌های ۱۳۷۱ تا ۱۳۵۱. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته توسعه روستایی دانشگاه صنعتی اصفهان.
۲. امیری، س.، اکبری، الف.، غلامی، ع. (۱۳۸۶). بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های موفق، گزارش منتشر نشده: اداره کل تعاون استان خراسان رضوی.
۳. امینی، الف. و فلاح، م. (۱۳۸۷). موفقیت شرکت‌های تعاونی روستایی استان اصفهان و ارزیابی سازه‌های مؤثر بر آن. مجله علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی (علوم آب و خاک)، ۱۲(۴۶)، ۲۷۳-۲۸۸.
۴. امینی، الف. و رمضانی، م. (۱۳۸۵). بررسی عوامل مؤثر در موفقیت شرکت‌های تعاونی کشاورزی مرغداران گوشتی استان اصفهان، مجله تولید و فرآوری محصولات زراعی و باغی، ۱۰(۱)، ۱۲۱-۱۳۶.
۵. اداره کل تعاون استان خوزستان (۱۳۹۰). آمارنامه شرکت‌های تعاونی استان خوزستان. اهواز: دفتر آمار و برنامه‌ریزی اداره کل تعاون.
۶. پورگنجی احمد آبادی، الف. (۱۳۸۴). بررسی عوامل مؤثر بر اثربخشی شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی و رضایت‌مندی اعضا، مطالعه موردی شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی انار رفسنجان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه شیراز.

۷. پهلوانی، م.، کریم، م. و قربانی، ح. (۱۳۸۶). بررسی و نظر سنجی درباره مشکلات و توانمندی‌های بخش تعاون در استان سیستان و بلوچستان. فصلنامه روستا و توسعه، ۱۱(۱)، ۱۰۱-۱۲۹.
۸. خفایی، ب. (۱۳۸۸). عوامل مؤثر بر عدم موفقیت شرکتهای تعاونی بخش کشاورزی در شهرستانهای بوشهر و دشتستان. نشریه تعاون، ۲۰(۲۱۲)، ۱۸۳-۲۰۳.
۹. دانشورکاخکی، م.، عاقل، ح.، هاتف، ح. و سروری، ع. (۱۳۸۸). نقش مدیریت در عملکرد شرکت‌های تعاونی تولید روستایی استان خراسان رضوی. فصلنامه روستا و توسعه، ۱۲(۴)، ۲۳-۳۷.
۱۰. درویشی‌نیا، ع. (۱۳۷۹). ارزیابی میزان موفقیت شرکت‌های تعاونی تولید روستایی در استان مازندران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
۱۱. زادتوت‌آغاچ، ا. (۱۳۸۸). عوامل مؤثر بر رکود تعاونی‌های غیر فعال شهرستان زنجان و راهکارهای لازم جهت احیای آنها. نشریه تعاون، ۲۰(۲۰۶)، ۱۲-۱۸.
۱۲. سامانیان، م.، غلامی، م.، رضایی، الف. (۱۳۸۶). بررسی رویکرد مناسب ارتقا و قوت بخشیدن به تعاونی‌های استان خراسان شمالی. طرح تحقیقاتی اداره کل تعاون استان خراسان شمالی (منتشر نشده).
۱۳. شیخ‌سوینی، م. (۱۳۹۰). آسیب‌شناسی تعاونی تولید آبزیان شهرستان شوشتر. سمینار درسی مقطع کارشناسی ارشد. گروه مدیریت کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر (منتشر نشده).
۱۴. علیزاده، م. (۱۳۹۰). توافق‌سنجی دیدگاهی اعضا و غیر اعضا تعاونی‌های تولید زراعی شهرستان شوشتر. سمینار درسی مقطع کارشناسی ارشد. گروه مدیریت کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر (منتشر نشده).

۱۵. فوگلستروم، ک. (۱۳۷۵). پیشنهادهایی برای موفقیت تعاونی ها: معیاری برای شرکت های تعاونی واقعی. ترجمه علیرضا امینی. فصلنامه علمی پژوهشی اقتصاد کشاورزی و توسعه، ۴(۱۶)، ۱۲۹-۱۴۰

۱۶. کرباسی، ع، یعقوبی، م. و شهابی، ش. (۱۳۸۸). بررسی مشکلات طرح های نیمه تمام در استان سیستان بلوچستان. تعاون، ۲۰(۲۰۱)، ۵۶-۷۰.

۱۷. نوروزی بیجندی، ع. (۱۳۸۴). آسیب شناسی علل توقف فعالیت برخی از تعاونی ها، مجله تعاون، شماره ۱۷۱، ص ۵۴-۵۸.

18. Adrian, J. L., & Green, W. T. (2001) . Agricultural cooperative managers and business environment. *Journal of Agribusiness*, 19(1), 16- 33.

19. Bhuyan, S.(2000). Grower and manager issues in Fruit and vegetable cooperatives. Paper presented at the NCR-194 Annual Meetings, Dec. 12-13, 2000, Las Vegas, NV. Retrieved 12 March 2012 from <http://ncera.aae.wisc.edu/Events/2000meeting/Sanjin%20Bhuyan.pdf>.

20. Bruynis, C., Goldsmith, P. D., Hahn, D. E., & Taylor, W. J. (2001). Critical success factors for emerging agricultural marketing cooperatives. *Journal of Cooperation*, 16(1), 14-24.

21. Cropp, R., Ginder, R., & Sluis, E. (1998). Farmer's Co-operative and the city of Keota. Iowa a report for the U.S. Department of Agriculture Fund for Rural America in support of the Fund for Rural America Center for Cooperative Enterprise. Retrieved 12 March 2012 from: <http://www.uwcc.wisc.edu/info/fra/keota.pdf>

22. ILO. (2004). A Fair globalization the role of the ILO. World commission on the social dimension of globalization established by the ILO. International

Labour Office. Geneva, Switzerland Retrieved 12 March 2012 from <http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc92/pdf/adhoc.pdf>

Noorivandi, A. N., Hosseini, J. F., Mirdamadi, M., & Malekmohamadi, I. (2011). Analysis of husbandry cooperatives in Ahwaz township of Iran. *African Journal of Business Management*, 6(10),3694-3698.

24. Robertson, M., Collins, A., Medeira, M., & Slater, J. (2003). Barriers to start-up and their effect on aspirant entrepreneurs. *Education and Training*, 45(6),308-316.

25. Rodríguez, R. J., & Mozas, M. A. (2003) . Educational level and training of human resources in farm cooperatives in the knowledge-based society: An empirical study. *Journal Rural Cooperative*, 31(2), 145-165.

26. UWCC (2006). Farmer's Co-operative and the city of Keota. Iowa. University of - Wisconsin Center for Co-operative. Retrieved from <http://www.business.uts.edu.au/cacom/commentaries/cooplegislation/html>

Identifying Failure Factors on Agricultural Production Cooperatives in Khuzestan Province

M. Sheykhsoveni¹, A.R. Ommani^{2}, A. Noorivandi³*

Received: 11/12/2013 Accepted: 24/05/2014

Abstract

The purpose of this study was to identify failure factors on agricultural production cooperatives in Khuzestan province. The population of this study included 3700 members of cooperatives. A multi-stage cluster sampling method was used to select respondents. Also, questionnaire was used to gather data. Panel of experts was used to verify the content and face validity of the questionnaire. A pilot-test with 30 subjects was implemented. Overall alpha coefficient for all sections of the questionnaire was 0.7. The findings indicated that there was a significant relationship between the age, family members, and attitude toward cooperative type of activities, training quality, social participation, social status, and member's length of experience in agricultural production cooperatives in Khuzestan province with failure scale in 99% level. Also, between the crop yield and income of the members with failure scales in 95% level there was significant correlation. The findings of the regression analysis showed a significant relationship between the six independent variables and the only dependent variable (failure reasons of the cooperatives). These six independent variables were: attitudes toward cooperatives activities, training quality, social participation, social status income and crop yield were most important independent variables that had a significant effect on the dependent variable. In this study 78.6 percent of the dependent variable changes were explained by these variables.

Keywords: Failure Factors, Farming Production Cooperatives, Khuzestan Province

1. Former Master Student, Department of Agricultural Management, Shoushtar Branch, Islamic Azad University, Shoushtar, Iran

2. Assistant Professor, Department of Agricultural Management, Shoushtar Branch, Islamic Azad University, Shoushtar, Iran

*Corresponding Author E-mail: a.omani@iau-shoushtar.ac.ir

3. Assistant Professor, Department of Agricultural Management, Shoushtar Branch, Islamic Azad University, Shoushtar, Iran